

JUS1111 - Sensorveiledning - H21

SENSORVEILEDNING

JUS1111 - Privatrett I - Høst 2021

INNLEDNING

Oppgaven består av en tradisjonell praktikumsoppgave hvor første del berører kjøpsrettslige problemstillinger og den siste delen berører erstatningsrettslige problemstillinger.

Oversikt over innførings-, hoved- og tillegglitteratur for fagene er publisert her:

<https://bibsys->

k.alma.exlibrisgroup.com/leganto/readinglist/lists/12859538240002204?institute=47BIBSYS_UBO&auth=SAML

Når det gjelder læringskravene, faller temaene som tas opp i oppgaven i hovedsak inn under krav til «gode kunnskaper». En nærmere redegjørelse for læringskravene finnes her: <https://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS1111/laringsutbytte/>

Det gjøres særskilt oppmerksom på at eksamen er gjennomført som fire timers hjemmeeksamen, og at kandidatene har hatt tilgang til alle hjelpemidler. Oppgaven ble gjort tilgjengelig 15 minutter før oppstart og innlevering ble godtatt inntil 30 minutter etter ordinær eksamensslutt. Kandidatene har i løpet av semesteret innlevert to obligatoriske oppgaver som må ha vært bestått for å kunne gå opp til eksamen.

Eksamen skal vurderes etter karakterskalaen bestått / ikke-bestått. Om karakterskalaen er følgende inntatt på emnesiden:

"For både eksamen og skriveøvelsene brukes karakterskala bestått/ikke bestått. For å oppnå resultatet bestått må man oppfylle kravene til læringsutbytte slik det fremgår av emnebeskrivelsen, og ha tilfredsstillende kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.,"

Det er ved skrivingen av sensorveiledningen ikke tatt sikte på å gi noen uttømmende angivelse av hva som kan tas opp i besvarelsen, eller å angi et mønster for hva som skal til for å bestå.

DEL I – KJØPSRETT

Twisten kandidatene skal ta stilling til står mellom Peder Ås og Gartnerland, hvor Peder har krevd å få heve avtalen om kjøp av ferdigplenen, noe Gartnerland har motsatt seg.

Det er på det rene at vi står overfor et kjøp og det er ikke tvilsomt at relasjonen er regulert av forbrukerkjøpsloven, jf. forbrukerkjøpsloven § 1 og kjøpsloven § 1.

Kandidatene må likevel forankre dette, men det bør gjøres helt kort.

Noen kandidater kan kanskje forvirres noe av at man for så vidt er i en forsinkelsessituasjon, men etter anførselene er det på det rene at det er mulige mangler

ved den leverte plenen som påberopes som hevingsgrunnlag. Det er da dette som må legges til grunn.

Hjemmelen for hevingskravet finnes i forbrukerkjøpsloven § 32, jf. § 26, og det er to forhold som påberopes som hevingsberettigende mangler – at plenen er i dårlig forfatning ved leveringen og at den inneholder kløver. Kandidatene må således først vurdere om de påberopte forholdene utgjør mangler – deretter om de berettiger heving.

Det første forholdet som Peder påberoper som mangel er at plenen er i dårlig forfatning ved leveringen. Det er ikke opplyst at avtalen sier noe som kaster lys over hvilken forfatning plenen skulle være i, så kandidatene må falle tilbake på forbrukerkjøpslovens mangelsregler i dette tilfellet. Det mest nærliggende alternativet i dette tilfellet er forbrukerkjøpsloven § 15 annet ledd bokstavene a) eller b), jf. § 16 første ledd.

Utfordringen for kandidatene vil trolig ligge i at plenen kan sies å ville «rette seg selv» etter relativt kort tid, og at reguleringene dermed kan bli litt vanskelige å anvende. Det er vanskelig å finne kilder som kaster lys over anvendelsen av bestemmelsene i en slik situasjon. Når det gjelder bokstav a) vedrørende at tingen skal passe for alminnelige formål kan det innvendes at plenen vil oppfylle dette etter noe tid, mens bokstav b) kanskje først og fremst peker på andre sider av tingen enn det vi står overfor her. Etter mitt syn er det mest nærliggende å anvende bokstav b) i dette tilfelle, da den er et uttrykk for kravet om alminnelig god vare, som neppe kan sies å være oppfylt i (en periode). Det at plenen etter hvert «retter seg selv» ville jeg først og fremst tillegge betydning under hevingsvurderingen, jf. nedenfor.

Gartnerland fremholder også at de ikke kunne hefte for sjåføren ikke leverte til avtalt tid, da han var innleid, i alle fall når Peder ikke hadde betalt noe for transporten. Disse innsigelsene er klart uholdbare. Det er her avtalt at plenen skal leveres til Peder, og levering skjer ikke før Peder overtar plenen, jf. forbrukerkjøpsloven § 7. Frem til dette tidspunktet er det Gartnerland som bærer risikoen for plenen, jf. § 14, helt uavhengig av om Gartnerland har overlatt plenen i noen annens varetekt. Hvorvidt Peder kan sies å ha betalt noe for transporten eller ikke spiller ingen rolle i denne sammenheng.

Det andre forholdet som Peder påberoper som mangel, er at den inneholder kløver og at det gjør den uegnet til golfspill. Utfordringen for kandidatene her ligger nok i inngangen til mangelsspørsmålet. Mange vil nok gå til forbrukerkjøpsloven § 15 annet ledd bokstav c), jf. § 16 første ledd, om kjøperens bestemte formål. Anførlene peker ganske klart i denne retningen, men det er ganske åpenbart at vilkårene etter bestemmelsen ikke er oppfylt da Peder ikke har tilkjennegitt sitt formål med plenen.

Andre innganger til mangelsspørsmålet som neppe er like enkle å finne er forbrukerkjøpsloven § 15 annet ledd bokstav b om alminnelige forventninger eller § 16 bokstav b om opplysningsplikt. Det vil nok være ulike oppfatninger om det er alminnelig med kløver i en plen, men det er neppe innenfor det forventbare med en ferdigplen. Det antydes også i faktum gjennom uttalelsen om en "vanlig plen". Det er neppe noe Peder burde skjønne selv om plenen var solgt som miljøvennlig, da det vanskelig kan forutsettes alminnelig kjent. Å forankre det i en undersøkelsesplikt for Peder, er det ikke grunnlag for etter forbrukerkjøpsloven. Av de samme grunner kan § 16 annet ledd bokstav b være aktuell. Det kan argumenteres godt for at kløveren var noe Peder hadde

grunn til å regne med å få opplysninger om dersom det ikke kunne forutsettes å være alminnelig kjent.

Det neste spørsmålet som kandidatene må ta stilling til er om det foreligger hevingsberettigende mislighold fra Gartnerlands side. Kriteriet er at manglene ikke er «uvesentlig(e)», og det er klart at flere mangler kan kumuleres (dersom man har funnet at det foreligger flere mangler). Etter forarbeider, teori og praksis fra Høyesterett (Rt. 2015 s. 321 (bruktbildommen)) er det på det rene at terskelen som anvises er lavere enn den alminnelige hevingsterskelen, jf. for eksempel kjøpsloven § 39. Mange kandidater vil nok kjenne Rt. 2015 s. 321 (bruktbildommen) som også angir et godt vurderingstema for hevingsdrøftelsen – «kjøperen (må) etter en helhetsvurdering ... ha rimelig grunn for – etter at kjøpekontrakten er gjennomført fra begge sider – å si seg løst fra kontrakten».

Isolert sett er det nok vanskelig å si at plenens tilstand ved leveringen – at den var mer gul enn grønn – vil kunne oppfylle hevingsterskelen. Her må man legge avgjørende vekt på at plenen etter en stund vil måtte forventes å oppfylle alminnelig kvalitet. Kløverinnholdet vil imidlertid kunne utgjøre hevingsberettigende mislighold, dersom man først finner at det utgjør en mangel. Mange vil nok her legge vekt på Peders konkrete formål, men det kan man vanskelig gjøre når det ikke var opplyst om det. Her kommer det alminnelige innsiktsrekvisittskravet inn, som stiller krav om at misligholdets betydning for kjøperen må ha vært synbart for selgeren. Kandidater vil nok se dette poenget, og man ikke trekke hvis man ikke ser det. Her bør det på den annen side gis et solid pluss til kandidater som ser det. Det kan likevel hevdes at kløverinnholdet vil bryte så klart med en alminnelig forventning til en ferdigplen at terskelen er overskredet.

Det er grunn til å bemerke at både mangelsspørsmålene og hevingssspørsmålet ikke fremstår som helt enkle, og at de begge inneholder elementer som er nokså avanserte. Det kan derfor ikke forventes at så ferske kandidater som vi her står overfor har innsikten til å se alle nyansene i spørsmålene. Det kan klart heller ikke oppstilles som noe krav for å bestå. Først og fremst må kandidatene bedømmes etter evnen til å identifisere de rettslige problemstillingene og behandle hovedlinjene i de rettslige spørsmålene. Om man overser de vanskeligere spørsmålene skal ikke det medføre at man ikke består på denne deleb. Ellers må det, som alltid utøves et bredt og godt sensorskjønn ved bedømmelsen.

DEL II – ERSTATNINGSRETT

Denne delen av oppgaven reiser spørsmål om anvendelsen av bilansvarsloven. Bilansvaret er et sentralt tema i erstatningsretten, og i kjernen av læringskravene. Temaet er grundig belyst i undervisningen både på forelesning og på kurs (det er satt av én kursdag for temaet), og kandidatene burde være godt kjent med dette.

Twisten står mellom Peder og traktorførerens forsikringsselskap. Oppgaven legger opp til en drøftelse av om Peder kan kreve erstatning for skadene på bilen fra traktorførerens forsikringsselskap. Partsforholdet er opplyst i oppgaven, og det fremgår relativt klart hva kandidatene skal drøfte.

Spørsmålet om erstatning vil her være fullt ut regulert av bilansvarsloven dersom den kommer til anvendelse. De rettslige problemstillingene i oppgaven er forholdsvis enkle, men krever at kandidatene forstår systemet i bilansvarsloven og evner å anvende denne. Det kan kanskje by på utfordringer for noen. Kandidatene bør finne frem til de relevante bestemmelsene i bilansvarsloven § 1 og § 8, og ta stilling til om bilansvarsloven kommer til anvendelse, og om ansvarsregelen i § 8 gir krav på erstatning. Det bør ikke trekkes noe for å gå veien via § 4 for å etablere ansvar. Partenes argumentasjon gir her relativt god veiledning i å finne frem til de sentrale spørsmålene, med henvisningene til at skaden ikke er dekket av trafikksforsikringen («kunne det ikke komme på tale at traktorens trafikksforsikrer skulle dekke skadene på Peders bil») og at man må ta stilling til reglene om ansvarsfordelingen mellom forsikringsselskap ved sammenstøt mellom motorvogner («hevdet derfor at denne skaden kun angikk Peder og hans egen trafikksforsikrer», «når begge parters forsikringsselskaper skulle ta stilling til en eventuell ansvarsfordeling etter bilansvarsloven»). Sistnevnte regler finner vi som nevnt i § 8.

Det første spørsmålet kandidatene må ta stilling til er om skaden som har oppstått faller innenfor bilansvarslovens virkeområde, jf. bal. § 1. Bestemmelsen lyder som følger: «Denne lova gjeld skadebot for skade som motorvogner gjer på folk eller eige og likeins trygding mot slik skade». Det er altså tre vilkår som må være oppfylt for at bilansvarsloven skal komme til anvendelse. Det må dreie seg om en «skade» på «folk eller eige» (altså en personskade eller tingskade), skaden må være gjort av en «motorvogn», og det må være motorvognen som «gjer» skaden. De to første vilkårene kan raskt kvitteres ut – det er klart at det her dreier seg om en tingskade og at en traktor er en motorvogn. Dette bør ikke by på problemer, og innbyr heller ikke til noen drøftelse. Fokuset bør her ligge på det tredje vilkåret og spørsmålet om «gjer»-kriteriet er oppfylt. Dette kriteriet innebærer på den ene siden et alminnelig krav til adekvat årsakssammenheng mellom motorvognen og skaden, og på den andre siden et spesielt årsakskrav i relasjon til bilansvarsloven som innebærer at skaden må skje ved en «naturlig realisering av det farekompleks som er lovgrunnen for motorvognansvaret» (jf. for eksempel HR-2016-2560-A som er inntatt i kursmaterialet og i domsutvalget, og som kandidatene burde være kjent med). Bilansvarsloven omfatter skader forårsaket av motorvogn når den *brukes som kjøretøy* (jf. forarbeidene, rettspraksis og EU-domstolens praksis knyttet til motorvognforsikringsdirektivet). Det følger videre av Rt-2015-1017 (også inntatt i kursmaterialet og i domsutvalget), at skader som er «utslag av vanlig bruk av bilen tilknyttet transportformål», omfattes. Tvilstilfellene i rettspraksis i slike tilfeller har primært knyttet seg til laste- og lossesituasjoner der bilen står parkert når skaden inntreffer. I vårt tilfelle brukes bilen som kjøretøy (til transportformål) og er i bevegelse når skaden skjer. Det kan ikke være tvilsomt at «gjer»-kriteriet i bal. § 1 er oppfylt.

Opgaven inviterer til å si noe om betydningen av at det er fotballmålet og ikke traktoren direkte som volder skaden. Ettersom fotballmålet er satt i bevegelse av traktoren, må skaden anses voldt av traktoren. Heller ikke dette kan by på særlige problemer.

Etter å ha konkludert med at skaden omfattes av bilansvarslovens virkeområde, og at bilansvarsloven kommer til anvendelse, blir det neste spørsmålet hvilken ansvarsregel som gjelder.

Bilansvarsloven § 8 gjelder skadesituasjoner der en motorvogn gjør skade på en annen motorvogn (eller på personer eller ting i den andre motorvognen). Dette er en spesialbestemmelse som går foran bal. § 4 så langt den gjelder, og regulerer ansvaret mellom de to involverte forsikringsselskapene til motorvognene. Dersom vilkårene i § 8 er oppfylt regulerer § 8 skaden på Peders bil slik at Peder kan kreve erstatning fra traktorførerens forsikringsselskap. Anvendelse av § 8 forutsetter at et av alternativene i § 8 bokstav a til c er oppfylt, og at det er adekvat årsakssammenheng mellom et av disse forholdene og skaden. Kandidatene bør her vise at de forstår dette systemet, og identifisere rettsgrunnlaget og de sentrale rettsspørsmål.

Opgaven legger opp til en drøftelse av § 8 bokstav c, som forutsetter kjøring av motorvognen «i strid med gjeldende trafikkregler». Det kan ikke være særlig tvilsomt at det er i strid med trafikkreglene å kjøre motorvogn med last som går over i motgående kjørefelt uten noen form for sikring/avsperring/merking. Her vil kandidatene kanskje finne frem til litt ulike bestemmelser, og det bør ikke ha betydning hvilke regler man viser til. Noen vil kanskje vise til grunnregelen i vegtrafikkloven § 3 om at «enhver skal ferdes hensynsfullt og være aktpågivende og varsom så det ikke kan oppstå fare eller voldes skade og slik at annen trafikk ikke unødig blir hindret eller forstyrret». Forskrift om kjørende og gående trafikk § 5 nr. 1 bestemmer dessuten at «kjøretøy må holdes godt innenfor kjørefeltet». Man kan også vise til forskrift om bruk av kjøretøy § 3-2 som regulerer plassering og sikring av gods (herunder at godset ikke skal virke forstyrrende for andre trafikanter), og § 3-4 som regulerer utstikkende gods (dersom traktoren er inntil 2,55 meter må godset ikke strekke seg mer enn 15 cm utenfor kjøretøyets sider) og merking av utstikkende gods.

Det kan heller ikke være tvilsomt at kravet til adekvat årsakssammenheng mellom kjøringen i strid med trafikkregler og skaden er oppfylt her, dette kan slås kort fast. Konklusjonen er dermed klar; vilkårene i § 8 er oppfylt og traktorførerens trafikksikrer må dekke skadene på Peders bil.

En del kandidater tar også opp spørsmålet om nedsettelse av erstatningen på grunn av medvirkning etter § 8 annet ledd, i lys av informasjonen om at Peder ikke la merke til traktoren, og anførselen fra traktorføreren om at «dersom Peder bare hadde fulgt bedre med, ville skaden aldri ha inntruffet». En fornuftig drøftelse av dette bør telle positivt. Det er imidlertid begrenset med informasjon i oppgavens faktum for å ta stilling til om Peder har kjørt i strid med trafikkreglene eller vært uaktsom, så dette kan med fordel gjøres kort og kandidatene bør unngå å spekulere i faktum. Av samme grunn bør det heller ikke føre til trekk dersom man ikke tar opp medvirkningsspørsmålet.